

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Váradi Károly.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, FAZAKAS JÓZSEF, HEGEDŰS ISTVÁN.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakása bel-középutca 31. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcza, 7. sz. a.) küldendők.

A történelem tanításáról.

(Folytatás.)

Hogy a történelem megtehesse a jelzett hatásokat s ezek mellett bepillantást nyújtson az emberi jellembe, kedvet ébresszen a további tanulmányozásra: szükséges elhárítani, vagy legalább megkönnyíteni azon nehézségeket, melyek a történelem tanításánál a tárgy természetéből, a növendékek fejlettségi állapotából s más mellék körülményekből származnak.

Sok út-mód van ajánlva a tanítóknak, hogy a történet tanításában sikert biztosíthassanak. Megtanuljuk, hogy a tananyagot a korokra való tekintettel arányosan kell beosztani; a földirati, nemzetiségi, művelődési, nemi szempontokat figyelembe kell venni; az olvasókönyvet a tananyaggal összhangzásba kell hozni; az érdek felkeltésére s az emlékezet támogatására térképeket, széptani becsesel bíró festményeket kell használni; az események színterét lehetőleg természetben kell bemutatni, a felvett tananyagnak megfelelő verset kell betanítani, az eseményeket személyek vagy eszmék körül vont gyűrűzetek szerint kell beosztani; ezt felvesszük, azt kihagyjuk; ezt kifejtjük, azt érintjük; ezt elbeszéljük, azt csak elolvassuk stb. stb. S ezek mind birhatnak is befolyással a történelem tanítására; de kételkedés nélkül állíthatjuk, hogy a sikert a történelemnél, talán sokkal inkább, mint bármely más tantárgynál semmi sem biztosíthatja annyira, mint a tanító egyénisége. A tanító szeretete tárgya iránt átszármazik a növendékekre, pedig épen a történelemnél nem annyira az fontos, hogy sokat tanítsunk, mint az, hogy a tárgy iránt érdeket keltve, a tanítványokat a történelem további tanulmányozására buzdítsuk. Ha a tanító bir azon jellemvonásokkal vagy azoknak valódi becsülésével, melyeket növendékei lelkebe bírni törekszik: úgy legalább némi részben, ha nem biztosan is, remélheti, hogy azok csak benyomulnak a növendék

lelkébe; másként semmi módszer, semmi anyagmegválasztás nem fogja a történet-tanítást célhoz vezetni.

Legyen a tanítás igaz, nemcsak tárgyi, hanem alanyi szempontból is! Sehol sem áll ez inkább mint a történet-tanításnál. A szerves lények életében szerepel egy törvény, mely szerint két folyadék légmentesen zárt hólyag falain is kicserélődik egymással, át-megáthatja egymást. Ilyen viszony van a tanító és növendékei között. Beszélhet a hazaszeretetről, önzéstelen áldozatkészségről, igazságérzetről, törvénytiszteletéről, megvesztegethetetlenségről, kegyeletről, rendíthetetlen jellemről, kötelességérzetről, szerénységről stb.: minden beszéd hasztalan lesz, ha a tanító maga nem érzi, a mit mond.

A tanító jelleme akarva nem akarva átszivárog a növendékekre, kivált ha többször érintkezik velök, mert a jellemet teljesen eltakarni nem lehet. Kicsiny szellő is elég arra, hogy meglebbentse a fátyolt. Egy vigyázatlanul elejtett dicsérő vagy gáncsoló megjegyzés, sokszor egészen érdektelenné látszó észrevétel, egy visszaszorított mosoly, egy színezettel kibocsátott hang termékeny magként hullanak a növendékek szívébe s észrevétlenül tenyészve évek multával hozzák meg hatásait, gyümölcseiket. Horaciussnak a fenkőről mondott hasonlata a szív-és jellemképzésre nem talál. A jellemet csak jellemmel lehet képezni, mint a gyémánt csak saját porával csiszolható. A jellemképzés nehezebb mint az értelem-világítás; megteszik hatásukat a szoktatás, oktatás, de egy sem tesz annyit, mint a példa.

A vegytanban van egy törvény, mely szerint a testeket nemcsak közvetlen ráhatás, hanem bizonyos körülmények között az által lehet tevékenységre indítani, hogy egy velük rokonságban álló hasonnemű testtel érintkezésbe hozzuk. Így ad életet egy kis adag élesztő egy egész tömeg tésztaának, nemcsak a benne található elemek sajátágainál, hanem főleg ezen elemeknek egymáshoz való viszonyánál fogva.

A tanító csak úgy nevel szerény, becsületes, mun-

kaszerető, a tisztoletre méltó tárgyak iránt — legyenek azok történelmi emlékek, vagy személyek — kegyelettel viseltető honfiakat, ha maga is nemcsak hirdeti, hanem követi is az idevonatkozó elveket. Hasztalan mondjuk el Brutusról, hogy saját gyermekeit is fel tudta áldozni az igazságnak, ha magunk nem ítélünk igazságosan; hiában emlegetjük Agesilauról az ismeretes „hagyjuk aludni a törvényeket“ intést, ha magunk nem tudunk méltányosok lenni ott, a hol azt egy magasabb elv kívánja.

Erős meggyőződéseim tehát az, hogy a lelkiismeretlen vagy egyébként jellembeli hiánnyal bíró tanítót semmi módszer nem teheti hasznos oktatóvá éppen a történet tanításánál; a buzgó, kötelességérzettel bíró tanítónak elég egynehány általános elv, a részletek megcsinálása az ő dolga.

Mindazáltal egypár elvet s kiválóan az elemi népiskolára nézve egynehány ismeretes ujjmutatást fel-említek.

Két kérdés merül itt fel, t. i. mit tanítsunk a történelemből s hogyan tanítsunk?

Mindkét kérdésre megfelel a miniszteri tanterv. E szerint a népiskolában tanítunk kell Magyarország történetét kapcsolatban a vele érintkezésben élt s élő nemzetek történetével s melléktekintettel a világtörténelem szinpadán kiváló szerepet játszó nemzetek történetére.

A tanterv első része, hogy t. i. Magyarország történetét tanítsuk a népiskolában, oly szembetűnően helyes, hogy azt bizonyítani is felesleges. Valamint egyes embert a maga múltja, egyes családot a család története érdekel legközelebbiről s kinek-kinek lefolyt életében szerzett tapasztalatai s ezekből levont életszabályai leginkább alkalmasok arra, hogy az élet további részére magának hasznos, czélszerű elveket állapítson meg: úgy minden életrevaló nemzet érdeklődni fog eldődei- nek viselt dolgai iránt, mert tudja, hogy az átélt örö- mök és szenvedésekből legbiztosabb tájékozó pontokat szerezhetni a jövőre. Aztán minden nemzet egy tag- ját képezi az emberiség családjának s mint ilyenek min- deniknek meg van saját hivatása, melyet helyette nem végez senki. Régen megmondta egy nagy hazánkfia, hogy Magyarországnak a jelent s multat illető viszonyait, a fejlődésére hasznosan vagy ártólag befolyt minden moz- zanatait megfigyelni, összegyűjteni s az emberiség szá- mára megőrizni s ezen alapokon a magyar földnek minden kincseit, a magyar népnek minden testi, lelki tulajdonait, melyeket a természettől ajándékol nyert, kifejteni s lehetőleg értékesíteni első sorban nekünk, magyaroknak kötelességünk.

De ez nagy munka s csak úgy oldható meg, ha közülünk mindenki kiveszi a maga munkarészét belőle. Hazánk jelesei a tudományos akadémia, történelmi tár- sulat s más egyesületek körében s magán uton eléggé nem méltányolható áldozatkészséggel megteszik, a mit viszonyaink között megtehetnek; de ezen kivított si- kerek s eredmények csak úgy lesznek biztósítva, ha a

nemzet közkincsévé válnak, ha a nemzet kicsinye, nagy- ja együtt érez jeleseivel, tudja méltányolni, becsülni nagyférfiainak, tudósainak munkásságát.

Ha a nemzet zöme egykedvűséggel, hideg mosoly- lyal nézi, mint lelkesedik egyik másik kitűnő hazafi a nemzeti szellem valamely eddig ismeretlen terméke fel- fedezésén; mint fút, fárad családjáról megfélekedve, hogy egy veszélyeztetett emléket a nemzetnek megőriz- zen; miként áldozza fel nyugalját, egészségét a nem- zeti nyelv vagy történet kincseinek felszínre hozásá- ban: úgy mind e fáradságtalan munkásság eredménye nagyon megcsökken s a felszínre hozott, de a nemzet tudalmán kívül maradt adatok kevéssel fognak többet használni, mint használtak akkor, mikor még a könyv és levéltárak szekrényeiben a por takarta.

A magyar nemzetnek tanulnia kell történetét s benne irodalmát, lelkesedni kell multján, s nemcsak szóval, hanem a megfelelő kiadványok lehető megszer- zésével is támogatni kell azon nagy férfiakat, kik e téren hazánkért, a nemzetért, érettünk fáradságnak. Egyet- len magyar honpolgárnak sem szabadna lennie, a ki vagy egy jelesebb magyar történelmi s néhány más ma- gyar irodalmi művel ne bírjon, s egyetlen magyar hely- ségnek sem, melynek ne legyen egy oly kicsiny könyv- tára, a hol a legjelesebb magyar történelmi s irodalmi munkák megtalálhatók legyenek.

De ez csak úgy lehetséges, ha az elemi népisko- lákban a magyar nemzet történetét tanítjuk s ezen úton mintegy átvezető csatornát képezünk a nemzeti mivelttség legmagassabb pontjairól a nép egyszerű felfo- gásának köréhez. Egészséges, izmaiban erős test csak ott állhat elő, hol az ép vér a lüktető szív kamarájából megfelelő erecskéken a test minden tagját át-meg- átjárja.

A miniszteri tanterv, mely oly sok oldalú megtá- madásoknak volt kitéve, de azért mégis sok tanulságost tartalmaz, nagyon helyesen mondja tehát, hogy a nép- iskolában a magyar haza történetét tanítsuk.

A tanterv további része azt kívánja, hogy Ma- gyarország történetét kapcsolatban tanítsuk a vele érint- kézésben élt s élő nemzetek történetével, melléktekin- tettel a világtörténelem szinpadán kiváló szerepet vitt népek történetére.

Ez bizonyosan nem teszi azt, hogy elkezdjük Anglia történetét K. e. 54-en, mikor Julius Caesar először britt földre lépett s ez által bevonta Angliát az akkori művelt világ ismeretkörébe, vagy még talán előbb száj- hagyomány alapján, s azután elmondjuk az angolszász, norman stb. dynasztiák idejében történt mindennemű politikai, művelődéstörténelmi eseményeit, s ezt így foly- tassuk Európa minden országán keresztül előbb ethno- grafiailag, azután egyetemes történelemmé összealko- tva, egy szervesen összefüggő világtörténelemben elő- terjesztve, az okok egymásra hatásainak s a kútfőknek tanulmányozásával kiegészítve.

A miniszteri tanterv jelzett kifejezését úgy kell értelmeznünk, hogy a Magyarország történetén kívül eső anyagból annyit kell felhasználni, a mennyi egy bizonyos fogalom, vagy esemény megértéséhez elégséges. Ezt betűről-betűre kiszabni, azt hiszem, felesleges, elvesztegetett munka lenne. Annyi belátással bizonyosan minden gondolkozó tanító bir, hiszen az általános műveltség kívánalma mellett éppen azért tanulja a képezdékben az egyetemes történelmet, hogy a tanfolyam idején tanult s magán szorgalom útján pótolta egyetemes történelmi anyagból éppen annyit használjon fel, a mennyit a körülmények megengednek.

A keresztes háborúkról a Kálmán korát világitva pld. mint legkevesebb ennyi is elég:

Kálmán idejében a keresztyének azt hitték, hogy kedves dolgot tesznek Istennek, ha elzarándokolnak azon földre, hol a megváltó élt, tanított, szenvedett. Azonban e föld oly népnek volt tulajdona, mely nem volt keresztyén. Ebből sok kellemetlenség fejlődött ki, mert Palesztina lakosai nem értették, hogy miért járnak oda a keresztyének s a helyett, hogy utasították, segítették volna őket, abban jártak, hogy mennél drágábban adjanak el nekik holmit s néha még ki is csúfolták, ki is rabolták az utasokat.

Ezért az európai keresztyének, még Kálmán király előtt egy nagy gyűlésben, Clermontban (ezt azért kell megemlíteni, hogy a térkép nyujtson szemléleti alapot) elhatározták, hogy a szentföldet elfoglalják s benne egy keresztyén államot alapítanak. Milyen jó lesz majd, ha ellenség helyett ismerősöket, barátokat s talán éppen rokonokat találnak a szegény keresztyén utasok, kik messzeföldről oda vándorolnak. Ebből egy nagy háború lett, melyben kisebb nagyobb mértékben Európa minden országa részt vett. A kik a hadseregbe állottak, egy keresztes tűztek mellőkre; ezért elnevezték őket kereszteseknek s az egész háborút keresztes háborúnak. A cél nem volt rossz; de akkor is voltak könnyelmű, gondatlan emberek, kik az ügynek sokat ártottak. Sokan csak azért állottak be a hadseregbe, hogy kalandozhassanak. Az ilyenek aztán rendetlenkedtek, a békes lakosokkal kötölözködtek, itt-ott raboltak is, a mikor a sereg egy-egy tartományon átment. A keresztes sereg utja Magyarországon vezetett keresztül, hol azon időben mint említém, Kálmán uralkodott. Kálmán eleinte átbocsátotta a kereszteseket az országon, de későbbben, mikor látta, hogy nem becsülik meg magukat, megtiltotta nekik az országon való átmenetelt. Innen származtak azon csatázások, melyeket ő a keresztesek ellen folytatott.

Ezen elbeszélésben rövidség kedvéért semmi kedélyesség nincs, de azt könnyen tehet belé a tanító, ha szükségesnek látja.

Ilyen formán tehet a tanító a görög és római birodalom ismertetésével, a népvándorlással, a mahomedánizmussal, német császársággal, a svájci köztársaság

keletkezésével, a hűbérrendszerrel, a kelet-római birodalommal, a lőpor és könyvnyomtatás felfedezésével, a reformációval, harmincéves háborúval, Amerika felfedezésével, Lengyelország felosztásával, a francia forradalommal s az 1815 óta történt legnevezetesebb eseményekkel, milyenek Belgium és Görögország függetlensége, általában azt tartván szem előtt, hogy mindig olyan egyetemes történelmi tény legyen megemlítve, mely vagy összefüggésben van Magyarország történetével, tehát magyarázatul szükséges, vagy nagy következményeket vont maga után, vagy éppen most is fennálló állapotot idézett elő.

Szóval, az egyetemes történelmi rész a népiskolában oly rövidre vonható össze, hogy az a gyermekeknek semmi nehézséget nem okoz, s a miniszteri tanterv célja mégis el lesz érve. A hol több tanító van s a gyermekek értelme megbirja, ott e néhány egyetemes történelmi részletet önálló tételképen is fel lehet dolgozni; a hol idő s erő nincs rá, elég lesz ha maga a tanító egy pár szóval tesz róluk említést, s a feldolgozást fennhagyja az ismétlő iskola számára, melyben aztán több egyetemes történelmi részt is lehet felvenni, de csak életrajzokban, olvasmányképpen s mindenestre azon fönntartással, hogy azok a magyar történetnek ne rovására, hanem érdekében történjenek.

Mert arról, hogy egy népiskolai gyermek, vagy akár egy kézi munkával foglalkozó földműves, az egész emberiség fejlődésének összefüggő mozzanatait bár csak felületesen is áttekinthesse, kételkedés nélkül le kell mondani; s bátran megvigasztalhatjuk magunkat, hogy abban, ha ugyan egyéb baj nincs, semmi nagy veszteségünk nem lesz.

Általában az egyetemes történelmi ismeretek terjesztése sokkal kevesebb fontossággal bir a népiskolában mint a hazai történet tanítása s e célra kiválóan az olvasókönyveket kell felhasználni.

Egy kevés egyetemes polgári és mivelődés történelmi anyagot ad a Gáspár-féle gonddal szerkesztett olvasókönyv is, ámbár nem lehet tagadni, hogy a hat osztály számára készült öt kötetben úgy a magyar, mint az egyetemes történelemből aránylag több lehetne s éppen azért óhajtandó volna, hogy egy újabb kiadás, legyen a történelemre s magyar irodalomra több figyelemmel. Ugyanazon alkalommal ki lehetne javítani azon egy pár tévedést is mely a történelmi anyag megválasztásánál belecsuszott. Ilyen pld. az „Egy svéd király“ című olvasmány a III. osztály olvasókönyvében, hol III. Gusztáv svéd király úgy van bemutatva mint nemesszivü uralkodó, holott III. Gusztáv jellemét legalább is kétes értékűnek lehet mondani, s ennél fogva a kép, melyet a gyermek ezen olvasmány után magának III. Gusztávról alkot, a valóság rovására igen kedvező világitást nyer, a mi annyival inkább figyelmet érdemel, mert a népiskolában az egyetemes történelemből különben is nagyon keveset lehet felvenni.

(Vége következik.)

Élet- és egészségügyi közlemények.

Hogyan válasszuk a természetesség elvének megfelelően ruháinkat?

(Befejezés.)

Legújabb időben a férfiak nagyon kezdik a lapos sarku cipőket viselni, pedig az ilyenek éppen oly czélszerűtlenek mint a túlságos magas sarkuak. A sarok hivatása az, hogy a test terhét a lábtőről és lábközépről a lábujjak felé terelje, azaz egyenletesen ossza el a terhet. Természetes, hogy e közben a lábtőt a lábballéhoz szorítja, a minnek eredménye az, hogy járás közben a sarok a cipőből nem emelkedhetik ki s így a cipőtálcza a sarkot nem horzsolhatja. E tekintetben tehát nincsen szükség túlságos magas, túlságos lapos, és hegyes sarkokra. Magas sarok előre nyomása következtében a test súlya a láb talpívezetének a közepe elé esik és könnyen lábtő-fizamot okozhat. — Törpe sarknál, a test súlya a talp ívezet közepe mögé esik, és így ekkor a súlyt nagyobb részben a sarok fogja hordani, a lábtő csontok szállagai elnyulnak és ennek eredménye lesz a teli talp. Ez pedig kellemetlen és gyógyíthatatlan baj. A legtöbb talpú ember nem győzi a gyaloglást, és e mellett szagos láb-izzadásban szenved, s talán még inkább szenvedtet vele másokat. Mégis a régi cothurnusoknak néha 15 centiméter magas sarkok volt; de ne feledjük, hogy ezeket többnyire lovagok viselték, és pedig oly lovagok, kik életük jó részét valóban lovan töltötték. Mi — gyalog járók — sokkal alacsonyabb sarkokkal is megelégedhetünk. Hallgassunk hát a tapasztalásra, mely azt bizonyítja, hogy a három centiméter magas sarok a legczélszerűbb.

A magas sarkok czélszerűtlenségét még fokozza az, ha a sarkok egyszersmind hegyesek is. Ilyen cipőkben, vagy csizmákban szó sem lehet biztos járásról. Bennök a lépés inkább rézcék tántorgása és barázdabillegények ugrálása, mint emberi járás. S különös, hogy „hostáti legényeink,” kivált ha mint vőfélyek kicsipik magokat, ma is ily csizmákat viselnek. De abban már van eszök, hogy dologra nem igen járnak velök. Minden saroknak legalább is 5 centiméter hosszúnak és 5 centiméter szélesnek kell lennie.

A kettős talpnál a felső talpnak nem kell a sarkokig nyulnia, mivel ez a ruganyosságnak ellene áll, fárasztja a lábat és fájdalmat is okoz az ujjak izületében.

Ez ellen nem igen vétenek cipészeink; de anyagmegtakarítás okáért vét néha nem egy abban, hogy a felső talpat igen is rövidre szabja. Rossz takarékoskodás biz ez; mert ily talpon a lábunk talppárnája nem nyughatik meg egészen s úgy a mint kellene. Aztán az ilyen túlságos rövid felső talp könnyen s hamar felvállik az alsótól, a mi kár is, meg kellemetlen is a dolgoztatókra.

Nagy hibát követnek el némely cipészek a főbőr szabásánál is. A fentebb említett hegyes talpra, igen természetesen, hegyes orrú főbőr jön, mi azt eredményezi, hogy a lábujjak össze szoríttatnak s a köröm az ujjak ezen széllein benyomul az ízomban. Így jön létre a benőtt köröm, melynek következménye lesz egy fájdalmas és szagos lábujjfékely. Hogy ez elkerültesse, a főbőrnek a lábujjak felett emelkedettnek kell lennie és azokat nem is szabad érintenie.

A cipők szárainál a gumi-szövetek, ha igen nagyon szorítanak, a lábszárt zibbadttá teszik. E miatt a láb izzad, felpöföd és néha annyira dagad, hogy a reggel felhuzott cipőt lehuzni sem lehet, hanem szét kell vágni. — Az ilyen cipők és a szoros harisznyakötők okozzák a lábszáron és lábon a vér keringés akadályozását, a visszér tágulását, melyek későbbi években gyógyíthatatlan fekélylyé fajulnak.

A sokszor gyógyíthatatlannak tartott szagos láb-izzadás, mely ellen annyi számos gyógyszer u. m. fűrésztés, porozás, gyakori harisznya-változtatás ajánlatott, és semmit sem használt, azonnal megszűnik, mihelyt a rosszul készült cipő czélszerűvel cseréltetik fel. — Soha sem helyes és szükséges tehát, hogy a cipők v. csizmák szára szorosan a lábszárhoz szoruljon.

Tekintsük továbbá a bőrök neveit, melyekből lábballinkhez választhatunk, abból a szempontból, hogy azok mennyire felelnek meg az egészség követelményének. — Puha, engedékeny bőr legjobban esik a lábnak; s ha jól szabják belőle a lábballit, nem lesz igaza annak a cipésznek, ki azt állítja, hogy az ilyen bőrből készült cipő hamar kifordul a lábról.

Téli lábballihez főbőrül legjobb az úgynevez. bagaria, mert a nedvesség legbajosabban járhatja által. Kár, hogy ezen bőrt nagyon hamisítják. — A legjobb bagariát Oroszország szolgáltatja a piacra.

A bagariánál könnyebb, s mégis erős, vastag és e mellett lágy, mint a kesztyűbőr, az úgynevezett mat-t-v a c h e t bőr, mely kivált zsiros olajjal kenve hideget, nedvességet soha sem bocsát magán által. — Ez a legkitünőbb vadász-csizma bőrt szolgáltatja. — Anglia küldi az ilyenmő bőrt a piacra.

Általában minden főbőrnek kell azzal a tulajdonsággal birnia, hogy magán a levegőt átbocsáthassa; különben az egészségre nézve káros. — Ezen tulajdonságát a jó bőrnek a zsiros kenés soha sem akadályozza, hanem csak a nedvesség átbocsátásától óvja meg. — Kenőcsül ajánlható disznózsir és halzsir, egyenlő mennyiségben elegyítve.

Belső béllésre a flanell és a filc (nemez), azért nem ajánlható, mert nem tartós. Mind két kelme nemsokára szétszakad, összetűródik, és mivel igen össze nyomul, nem is oly meleg, a mint sokan hiszik.

A kautsuk sárczipőkről semmi jót sem mondhatunk. Nedves ruhák és nedves lakásokkal az egészségre nézve egyforma hatásuk van; megóvják ugyan a

lábát a sártól és főképpen a nedvességtől, de légáthatlanok és a láb bennök felpárlík.

Nyári lábbelik főbőrrel ajálható a vékony borjú bőr, mely puha és finoman likacsos. E mellett az előnye is van, hogy hosszú időre eltart és valahányszor az ember kisuvikszolja, mindan nap újat mutat. — Ellenben hátránya, hogy a ruhát és bútort könnyen piszkolja. Ennek egyik fajtája az utánzott tengeri kutya-bőr, mely nem egyéb, mint nyomtatott kecske- és juh-bőr.

A szótt kelmékre u. m. brünnel vagy fekete lasingra nézve nagyon téved néha a nagy közönség; mert nyárára nem jó lábelinek egyik sem. Ugyanis, ha a nap reájok süt, majdnem égetnek, olyan melegek. Az angol utazóktól használatba hozott fehér vászon-czipők a legkényelmesebbek és egészségesek is; de hátrányok az, hogy hamar piszkolódnak és a lábat dísztelennek mutatják.

Dr. Bartók István.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

P á l y á z a t.

Az „Eötvös-alap“ központi gyűjtő-bizottsága, alapszabályainak értelmében, az 1880-ik évi január közepéig begyűlt adományok és rendes évdíjak összegének feléből 1 kétszáz forintos és 7 egyszáz forintos ösztöndíjt, továbbá 1 egyszáz forintos és 2 ötven forintos segélyt alkotott, s ezennel felhívja az illetékeseket, hogy ezen ösztöndíjak és segélyösszegek elnyerése czéljából a bizottsághoz intézendő folyamodványokat alulirott elnökhöz (Budapest, VI. ker. gyár-utca 5. sz.) f. é. május elsejéig küldjék be.

1. Az egy 200 frtos, valamint az első 100 frtos ösztöndíjra pályázhatnak a budapesti és kolozsvári egyetemeken tanuló azon ifjak, kiknek szülői magyarországi nép- vagy polgári iskolában, képezdében vagy kisdédóvó intézetben mint tanítók vagy tanárok működnek vagy működtek s az Eötvös-alap intézménynek rendes tagjai.

2. A 6 egyszáz forintos ösztöndíjra a gymnasiumok és reál-tanodák felsőbb osztályaiban, tanítóképezdében vagy akadémiákon tanuló oly növendékek pályázhatnak, kiknek szülői az 1. pontban felsorolt intézetekben működtek vagy működnek s az Eötvös-alaphoz rendesen hozzájárultak.

3. Az egy 100 frtos és két 50 frtos segélyért

folyamodhatnak szegénysorsú, kérésre képtelen tanítók, vagy tanítók özvegyei, esetleg árvái, avagy nyomorék utódai.

Az ösztöndíjakért folyamodók mellékelni tartoznak:

a) tanulmányaikról, magaviseletükről s előmenetelükről szóló és az illetékes intézet által kiállított bizonyítványaikat s azon tanítói egyesület ajánló levelét, melyhez szülőik tartoznak vagy tartoztak;

b) arról szóló okmányt, hogy szüleik az Eötvös-alaphoz egy forintnyi évdíjjal rendesen hozzájárultak az alap keletkezésétől kezdve. (Ezen okmányért az illetők vagy a vidéki gyűjtő bizottságokhoz, vagy a központi gyűjtő-bizottság alulirott titkárához, Budapest, Deák-tér 4. fordulhatnak.)

A segélyért folyamodók szegénységi bizonyítvánnyal és az illetékes tanítói egyesület vagy iskolai hatóság ajánlatával tartoznak folyamodványukat fölszerelni s azt igazolni, hogy maguk vagy övéik az Eötvös-alaphoz az 1 frnyi évdíjjal rendesen hozzájárultak.

Az alapszabályok értelmében az ösztöndíjak és segélyek a különben jogosultaknak, nemzetiség és felekezeti különbség nélkül, fognak odaitélni f. év május 16-án.

A folyamodók közül azok, kiknek szülei az Eötvös-alaphoz kezdettől fogva, 1876. jan. 1. óta, befizették évdijaikat hasonló minősítvény mellett előnyben részesülnek.

Folyamodók szülei, ha már tagjai az intézménynek, e hiányt pótolhatják. Oly egyének, kik csak a folyó évben, a pályázat kihirdetése után lépnek a tagok közé, ez évben még nem tekintetnek jogosultaknak.

Az odaitélt ösztöndíjak f. é. június 1-jétől kezdve 15-éig az illető tanintézetek dékánja vagy igazgatóitól láttamozott nyugta mellett, mely vidékről — utalványozás végett — az alulirt elnökhöz küldendő be, az Eötvös-alap pénztárából Örley János által (Budapest, VIII. k. üzteczei községi iskola) fognak kifizettetni, a szegélyösszegről szóló nyugtatványok az illetékes lelkészi hivatal vagy községi előljáró láttamozása mellett küldendők be a vidékről. A fővárosbeliek az összeget személyesen is fölvehetik.

Budapesten, 1880. febr. 2.

Péterfy Sándor, m. k. *Luttenberger Ágost*, m. k.
elnök. titkár.

Örley János, m. k. pénztárnok.

T Á R C A .

A koránérés veszedelme.

Parsangi csevegés, mely nász urannak szól, de komámasszony is érthet belőle.)

— Pusztulunk, veszünk! mond Pali bácsi a kancsaló mellett ülve nejének, miközben kiveri pipája hamuját s új pipára gyújt.

— Bizony, apjuk, mi ketten csak pusztulunk; de hál'istennek, nőnek a gyermekek.

— Nőnek, nőnek! hanem hát ebben a mai világban bajos őket az igaz úton megtartani. Lám az Ilka is, alig 15 esztendő, már is bálba kívánczik.

Tovább folyt volna a beszélgetés, ha be nem lép

Sánta úr, gazdasági irnok és — báltrevező egy személyben.

— Reméllem, kedves Pali bácsi, szolt Sánta a szokásos üdvözlések és elmaradhatatlan, modern hajlongások közt, a legközelebbi multságban lesz szerencsénk Ilka nagyságot üdvözölhetni?

— Már abból, édes öcsém, nem lesz semmi. Gyermekek ő még ahhoz, csak hadd maradjon az édes anyja mellett.

— Ej, ej, Pali bácsi! be szigorú apa ön! Más hölgyek mulatnak, élveznek, s szegény Ilka nagysám még azt sem tudja, mi az élet!

— Éppen ez a baj mostanában, Sánta úr, szolt az anyjuk. A mai világban a fiatalok nagyon korán érnek, s a balga szülők még siettetik a korán érést. Én 18 esztendő voltam s még sem tudtam, mi a bál, mi a slepp, mi a bók, s mire valók az udvarlók; de tudtam szöni, főzni, varrni, a baromfiakat ellátani, s míg a nagyok mulattak, én kötéssel kezemben Gyöngyösit vagy Kílfaludyt olvastam. De ma?.. A kisasszonykák haute-volée-ről beszélnek, udvarlók járnak a házhoz, francia regényeket olvasnak, egymást „ma chère“-nek titulázzák, s mikor férjhez mennek, azt sem tudják, hogyan kell a főzőkanalat kézbe fogni.

— Ez még hagyján! — vevé át a szót Pali bácsi. — De mit szöljünk ahhoz, hogy most a nagyedik gymnasia már teszi a szépet az utczán a leányiskolásoknak, szerelmes versket csúsztat a hölgyeeskék zsebébe, pálcát tör a kormány politikája fölött, tudatlanoknak nevezi tanárait, s hangsúlyozza különvéleményét, ha a „Falu rosza“ vagy „A prolótárok“ szinpadí sikeréről van szó. Be más világ volt, anyjuk! mikor mi még fiatalok voltunk. Esztendeig ismertük egymást, s mégis csak szemcink árulták el, hogy szeretjük is; s mikor már jegyben voltunk, hogy remegtem, midőn először megölelni mertelek!.. Ha az öregek politizáltak vagy vitatkoztak, mi fiatalok hallgattunk, s csak akkor feleltünk, ha kérdeztek.

— De hiszen, kísérté meg Sánta az ellenvetést, a kor halad, az emberiség tökéletesedik.

— Azt nevezi öcsém tökéletesedésnek, szolt hevesen Pali bácsi, mikor a fiatal ember 20 éves korában blazirt, s 30 éves kora előtt, egészségi okokból, fürdőre jár? Vagy azt, hogy az életerős ifjú nő, mi helyt anyává lesz, szoptatós dajka után néz, s képzelt, vagy magára beszélt gyöngékedés miatt állandóan kerülí a konyhát?.. Hová lett a mai fiatalágból az erő? Az uracsok ott sétálnak a budapesti corsón, stekkereiken át illetlenül tekintgetnek a nőkre, s bodor füstöket eregetve hangos megjegyzésekkel sértik a műveltebek fület. De ha azt mondanám egyiknek: öcsém, mozdítsa meg ezt a zsákot! akkor látnék ám csak furcsa képet. — Pusztulunk, veszünk!

Sánta már zavarban volt, az asszony mérsékletre intette férjét, midőn belépett Hegyháti tanító úr.

— Úgy veszem észre, szolt ez kissé fölmelegve, hogy itt a korán-érés veszedelméről van szó. Meg kell adni az öregeknek, hogy sok igazuk van, midőn e szempontból a multakat magasztalják; de nincs igazuk azoknak, kik a gyermekek korán-érését a haladó kor hibájának róják föl. A haladás nem oka a satnyulásnak; hanem okai azok, kik túlhajtják a dolgot, s a gyermekből idő előtt embert akarnak faradni. A fát sem lehet kényszeríteni, hogy idő előtt gyümölcsözze, de igenis lehet nemesíteni, alakítani, hasznunkra fordítani. Születés és szokás hatalma bilincsek az ember életében. Csak ezekkel kell visszaélnünk, rossz példát adunk, ferdén oktatunk, s készen van a növendék korán-érlelése. Egyik főbaj minálunk p. hogy a szülők nem választják meg kellőleg a helyet, hová gyermekeik valók. Egyik apa rendesen elviszi 8—10 éves fiát a kávéháza. Ott a gyermek sok mindent hall, látja a kártyát, tekejátékot, kezébe veszi az újságot, — kérdem: használ-e ez a gyermeknek? Másutt meg, ha vendégek vannak a háznál, a gyermek öjfélíg is ott ül közöttük, minden szót hall, a hallottakról gondolkozik, s azokat rendesen félremagyarázza. Hall sok jót és rosszat. Azt nem tudja megemészteni, ez meg eo ipso káros hatással van reá. Ez is egy alkalom a hamar érésre.

— Kegyed hát ki akarja vonni a gyermekeket az emberi társaságból? — kérde Sánta úr.

— Azt nem akarom, felelé Hegyháti, hanem: mindent a maga idején.

— De hiszen a szegény gyermek hol elégítse ki tudnívágyát vagy kíváncsiságát, ha nem a nagyok közt?

— Igen, ha úgy tehetnék vagy akarnék tenni, mint Rousseau tett, hogy megvesztegetném a gyermek környezetét, s mesterkeltté tenném a nevelést, midőn természetességre törekszem. A felnöttek társaságában kíváncsiságát igenis, — de tudnívágyát alig elégítheti ki a gyermek. Tudnívágy és kíváncsiság egy helyen születnek, de azért nem azonosak egymással. Amaz hasznos dolgok felfogására irányul; emez apró, mondhatnám tartalom nélkül való dolgok tudására törekszik. Mármost: a mit tudnívágya megemészthetne, az a felnöttek társalgásából oly kevés, hogy nincs arányban azzal a kárral, a mit a felfogásához nem való dolgok hallása okoz. A kíváncsiság malmára hajtani a vizet pedig teljesen fölösleges. Némely gyermek úgyis egész nap kérdésekkel ostromolja az embert. Tessék csak minden kérdésére választ adni: nemde vagy belefárad, vagy zavarba jó. Akárhányszor kénytelenek vagyunk a gyermekeket azzal utasítani el: most nem érek rá, az nem a te eszedhez való! ellenkező esetben nyitva áll a korán-érés útja.

— Ön e szerint könyvtárát is elzárja fia elől?

— Jól teszi! veté közbe Pali bácsi.

— Ez attól függ, hogy milyen a könyvtáram. Ha fiam tudásvágya kielégíthető, sokszor magam uta-

IRODALOM.

lom valamelyik könyvre. Könyvtáram nyitva áll ugyan fiam előtt, de abban káros olvasmányokat nem igen talál; s különben is megszokta, hogy bármihez, a mi nem az övé, csak engedelemmel nyúlhat. A regényolvasástól persze óvom, de Paul de Kock, Sue stb. érzékingerlő s képzelem felcsigázó művei különben nincsenek meg könyvtáramban. Mert elhihetik, uraim, hogy ez a két s még néhány hasonló szellemű szerző nagyon sokat tett mai nemzedékünk korán-érésére. Ám tárja föl a bűnt a regényíró teljes valójában; de ne mulassza el teljes erővel ostorozni sem. A míg lesznek regényírók, kikhél az érdekesítés a fő, s nem az erkölcsi cél, addig nagyon óvatosoknak kell lennünk minden oly mű iránt, melynek homlokán ez a rossz hirbe kevert szó „regény“ áll.

— Azt hiszem, veté ellen Sánta, a nevelő urak kissé elfogultak a regények iránt. Mégis reméllem, hogy Jósika, Eötvös vagy Jókai regényeit csak nem sorozzák a tiltott regények kategóriájába.

— Azt nem tesszük; de azért az említett szerzők műveire is óhajtanók, hogy kivált a serdülő fiatalság számára jól válogassák meg ám. Mi engem illet, kétségen kívül előbb adnám „Abafit“ az ifjú kezébe, mint „A kőszívű ember fiait“ vagy a „Karthausit.“

— Szinte tudom már, szólt Pali bácsi, hogy ha a színházra viszem a beszélgetést, Hegyháti úr mal-mára hajtom a vizet.

— A mennyiben t. i. a színház időelőtti látogatása is előidézi a gyermekek korán-érését. Sokszor, ha úgy a budapesti népszínházban körülnéztem, elszorult a lelkem, mikor egyes pajzán, sőt mondhatnám ledér darabok előadásakor azt a sok mosolygó gyermekarcot láttam a páholyokból s egyéb ülőhelyekről mohó kíváncsisággal a színpad felé tekintgetni. Úgy szerettem volna ilyenkor a szülőknél fülökbe dörögni: Az istenért! mit cselekesztek!? Nem törődtek-e gyermekeitek nevelésével, vagy éppen készakarva mételyezték meg ártatlan szívöket! — De, gondoltam azután magamban, szegények! nem tudják mit cselekesznek!

— De hát Hegyháti úr egyáltalán kárhoztatja a gyermek színházba vitelét? — kérdé meglepetve Sánta úr.

— Hamarjában alig tudnék elősorolni néhány szindarabot, melyek előadására gyermekeket is nyugodtan mennek elvinni. Legfeljebb majomszínházba, vagy a magok készítette papír-színházra utalnám. Hanem serdült ifjuval már másképp cselekedném; magam ajánlanám, hogy egyes előadásokra magammal viszem.

— Például, mikor Blaháné játszik, jegyzé meg hamisan Sánta.

— Nem attól függ, hogy ki játszik, hanem mit játszanak; s e tekintetben első helyre tenném a történeti tárgyú színműveket, s azután a népszínműveket.

(Befejezése a jövő számban.)

Bárány Gyula.

A „Nemzeti Nénevelés“ c. havi folyóirat II. füzeté is megjelent; és pedig oly magvas és változatos tartalommal, a mely a budapesti, sugárúti tanítónőképző tanárainak, mint szerkesztőknek s kiadóknak, valóban becsületekre válik. E gazdag s a kitűzött cél elég éber szem előtt tartásával egybe állított tartalmat a következő dolgozatok teszik: A házi nevelésről, Szvorényi József. Iskolai ünnepek és leánynevelési értekezletek, Péterfy Sándor. (Ez időszzerű felszólalást — pár megjegyzés mellett — alkalmaslag ismertetjük. A szerk.) Pauler Tivadar (képpel). Domjanits Jánosné és a magyar gazdasszonyok orsz. egyesületének budapesti árvaleányháza (képpel). Lélektani (!) vádak. a nők ellen. (Most csak az I. cikk jelent meg: „Nőismeret s női édek“ czim alatt) Alexander Bernát. A középkori keresztyén építészeti izlésekről Ballagi Aladár. A fillokszera ismertetése Hermann Ottó után. A levegő, (Geikie A. fizikai földrajzából, angolból) Harrer Paula. Munkaegyesítésre tartozó számtani feladatok fejtegetése. II. Mendlik Ferencz. A fehérművek szabásának és varrásának tanítása alkalmával közlendő hasznos tudnivalók, S. I. Az elősorlaton kívül „Vegey közlemények“ is vannak e füzetben is. — Öszintén óhajtjuk, hogy e derék vállalat találjon megérdemelt pártolásra nemcsak a polgári és felsőbb leányiskolák s tanítónőképzők, hanem a módosabb családok részéről is. Előfiz. ára egész évre 6. félévre 3 frt; a megrendelés Budapestre, a sugárúti, áll. tanítónőképzőbe küldendő.

Az új évtől megindult „Magyar Paedagogiai Szemle“ I. füzetét sok gyönyörrel olvastuk át. — Változatos, élénk s nem egy helyt felemelő és lelkesítő tartalmán meglátszik, hogy oly ember válogatta össze s állította egybe, a ki már jó idő óta munkás tan- és nevelésügyi irodalmunkban, s a szerkesztői tisztet is évek során át vitte. Sokban nem érthetünk ugyan egyet Rill József úrral, s már Szemléje I. füzetére vonatkozólag sem helyeselhetjük azt, hogy az isk. takarékpénztárak ellen állást foglalt, vagyis az ellenök már korábban elfoglalt álláspontját — legalább szerk. megjegyzésben — itt is vélelmezi; hanem azért igazságérzetünk ösztönzésére mégis ki kell jelentenünk, hogy hiánypótló vállalatával, — kivált, ha az ezután megjelenő füzetek is méltó utódai lesznek a kezünk között jutott I.-nek — valóban jó és hasznos szolgálatot tehet mind tanügyünknek, mind a tanügy embereinek. — Újabban is ajánljuk e pártolásra méltó vállalatot, a melynek előfizetésre szólító felhívását már lapunk I. számában közöltük, a tanügygyei foglalkozók s az ezen ügy iránt komolyan érdeklődők figyelmébe. (A füzet tartalma elősorolását térhiánya miatt ez alkalommal nem adhatjuk. Szerk.)

Vettük s rövid időn tüzetesen is ismertetjük Répássy János tanító-képzőint. tanár úrnak e című művét: „Rövid (!) Fogalmazás-, irány-költészet- és szavallastan. Fi- és nőtanító-képezdek használatára. II. javított és bővített kiadás.“ Kiadja Szolcsányi Gyula Egerben, 1880. Ára 1 frt.

VEGYESEK.

— **Kolozsvárnak** is lesz végre-valahára felsőbb leányiskolája! Ugyanis, mint egészen biztos értesülés után irhatjuk — a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ö nagyméltósága meghallgatva a városi képv. bizottságnak e tárgyban hozzá intézett felterjesztését, biztosította a városi hatóságot, hogy a helybeli Fröbel-intézetben fennálló gyermekkertész- és képző számára eddig nyújtott 3500 frtnyi állami segélyt, e feleslegesnek bizonyult intézet megszűnésével, a jövő 1880—81-ki tanévtől kezdve, a régóta tervezett felsőbb leányiskola felállítására s fenntartására fogja utalványozni. — Mondanunk sem kell, hogy a miniszter ur ez időszéri és méltányos elhatározása a legélénkebb örömet keltette városunk és vidéke mind azon szülői lolkében, a kik serdülő leánygyermekkeik teljesebb és alaposabb kiképzetésére nagy áldozattal sem találhattak városunkban alkalmas s a kor jogosult igényeinek kellően megfelelő felsőbb leánynevelő intézetet.

— **Meghívás.** A „Kolozsmegyei tanító-testület“ központi köre f. év február 26-án tartja meg ez évi első értekezletét a helybeli állami tanítónő-képzede helyiségében a következő tárgysorozattal: 1., Dél előtt 9—10 óráig nyilvános tanítást tart Gazsi József gyakorló-iskolai tanár. 2., Elnöki megnyitó beszéd. 3., Elnök és jegyző választás az egyesületi évrre. 4., Jelentés a nyilvános tanításról. 5., Felolvasás Kozma Józsefné képezdei tanárnőtől. 5., Vitatkozás e tétel fölött: „Az osztatlan népiskola jogosultsága mellett és ellen felhozható érvek gyakorlati és nevelés-oktatási szempontból?“ Előadó Kozma József, állami tanítónő képezdei igazgató tanár. 7., Délután 3 órakor értekezés a látásról, felolvassa Benedek Áron képezdei tanár. 8., Intézkedés a jövő ülés ideje, helye és tárgyairól. E gyűlésre tisztelettel meghívatik a tanítótestület mindenik tagja, általában a tanügy iránt érdeklődő közönség. A kolozsmegyei tanítótestület központi választmányának 1880. jan. 31-én tartott üléséből. Czirják Albert, tantestületi titkár.

— **A tanító-egyesületek országos szövetsége** ügyében a III. egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottsága is megtette már köteletségét. A múlt hó 29-én tartott ülésében — György Aladár előterjesztésére — elfogadta azt az emlékiratot, a melyet a bizottság e tárgyban a miniszteriumhoz terjesztend föl. E hirt tanítótestületünk közp. választmányára is megnyugvással vette a legközelebről tartott ülésén tudásul, s mivel illő és helyesnek tartotta, hogy az erre nyerendő választ várjuk meg, a Szatmárvidéki néptanító egyesületnek e tárgyban kibocsájtott felhívása s illetőleg fölterjesztése tárgyalásába nem is bocsájtkozott. — Központi választmányunk e méltányos és tapintatos eljárását bátran ajánlhatjuk a társ-egyesületek figyelmébe.

— **Szükséges és időszéri intézkedés** volt a közokt. miniszterium részéről az, hogy utasítást bocsájtott ki arra nézve, hogy a tanítók, valamint özvegyeik s árváik nyugdíjazása s illetőleg segélyezése és gyámoltása tárgyában benyújtandó folyamodványokat miként kell felszerelni, s mi-

ként kell ezek I. foku elintézésében az illető hatóságoknak eljárniok. — Mivel ez utasítást a minden iskolának járó Néptan. Lapja is bizonyosan közli, mi-térkimelés okáért — nem közöljük; de kötelességünknek ismertük, hogy lapunkban is hívjuk fel rá érdekelt pályatársaink figyelmét.

— **Svájceban** a szövetségi kormánytanács új isk. törvényjavaslatot dolgozott ki, a mely szerint az állami iskolák ekként csoportosítottak: az oktatás alsó fokán lesznek elemi iskolák; közép fokán: úgynevezett másodfoku iskolák (Sekundar-Schulen, melyek a mi felső nép — és polg. iskoláinknak felelnek meg) algymnasium, areal, és alsó leányiskola; a felső fokon: főgymnasium, főreal- és felső leányiskola.

— **Konstantinápoly** Hasskeui város részében, egy protestans hitre tért örmény, Tschopurian M. egy keresztyén szellemű iskolát alapított. A szegény örmény családok, kik nagy számmal lakják Stambul e városrészét, ez új intézményt rendkívül jól fogadták, s oly nagy számmal külték gyermekeiket az új iskolába, hogy a derék ember kénytelen volt, térszűke miatt, azok nagy részét visszaküldeni. (Erd. Prot. Közlöny.)

— **Belgium** a közoktatásra szánt költségvetését ez évre is 2 millió frankkal emelte föl. — Így minden rosszakaratú izgatás ellenére is csak megélnék e derék és művelt, kis ország községi és állami iskolái!

— **Pályázati hirdetés.** A „Mária Valeria“ árvaház választmánya pályázatot hirdet: 1. Vezér-igazgatónői (árvaanyai) állomásra. Pályázhatnak: fedhetetlen erkölcsű s kellő miveltséggel bíró, középkorú magyar nők; előnnyel bírnak azok, kik képességüket nevelői oklevéllel is igazolni tudják. Kötelességei: Az alsóbb osztályokban a vallás-erkölcsioktatás, a felsőbbekben hetenként néhány órai tanítás; a rendszabályok értelmében az intézetet kormányozni, az intézet összes személyzetét, az árvák nevelését s oktatását, valamint az intézet egész háztartását felelősség terhe alatt vezetni s felügyelni. Javadalma: évi 400 frt s az intézet rendszabályai szerinti teljes ellátás. Végleges alkalmazás csak 2 évi próbaidő után történhetik. 2. Tanítónői állomásra. Pályázhatnak: kellő erkölcsi bizonyítványokkal ellátott, okleveles magyar tanítónők. Kötelességei: az intézet 6 osztályában az elméleti és gyakorlati oktatás. Javadalma: évi 150 frt. és teljes ellátás. 3. Munkatanítónői állomásra. Pályázhatnak: kellő erkölcsi bizonyítvánnyal ellátott tanítónők; kötelességei: a háztartási, tejjgazdasági és kerti munkálkodásban, valamint a női munkák-s a háziipari foglalkozásban is vezetni az árvákat. Javadalma: évi 150 frt s teljes ellátás. Pályázati határidő: folyó évi ápril hó 1-seje. A kellő bizonyítványokkal felszerelt folyamodások alólirotthoz terjesztendők be. Kolozsvárt, 1880. febr 2-án. A választmány megbízásából: Szász Domokosné, titkár.